

GÜNÜMÜZDE NATO GÜVENLİK SAĞLIYOR MU?

DERGI 12.08.2020 02:40:15

Kategoriler: Dergi,
Alt Kategoriler: Temmuz,

GÜNÜMÜZDE NATO GÜVENLİK SAĞLIYOR MU?

Bu yazının adı olan “Günümüzde NATO Güvenlik Sağlıyor mu?” sorusu güvenlik amacıyla oluşturulmuş bir örgütlenme için olası bir soru olarak görülmeyebilir. Ancak bu soru, ülkemizde son yıllarda Türkiye’nin NATO’dan (North Anlantic Treaty Organization/Kuzey Anlantic Antlaşması Örgütü) sağladığı güvenlik ve ittifak ilişkisi bağlamında yapılan birçok yorum ve tartışmaların da özünü oluşturuyor. Bu tartışmaların genel içeriğinin, Türkiye’nin güvenliği konusunda ortaya çıkan tehditlere NATO nezdinde gerekli reaksiyon gösterilip gösterilmediği veya işbirliğine açık olup olunmadığı üzerine olduğunu biliyoruz.

Aslında tüm bu konuların merkezindeki husus, NATO’nun kendisi ve kendini konumlandırdığı yer ile ilgilidir. NATO’nun kendisini ontolojik düzeyde tanımladığı alan, güncel meselelere tavrını da yansıtmaktadır. NATO, kuruluş yılı olan 4 Nisan 1949 tarihi itibariyle bu yıl 71.yılını yaşıyor. Bugünlerde yaşadığımız şartlar ve zamanlar; örgütün kuruluş yıllarındaki kadar hayati ayrıksı ilişkiler ve gerginlikler barındırmıyor, ancak koşulların anlamlandırılması bakımından daha karmaşık anlara sahip. Kuşkusuz NATO’nun varlığı hususunda üyeleri için ortak irade halen devam ediyor, ama bu süreçte dünya da çok değişti. Peki, Soğuk Savaş sonrası ilk yıllarda varlığı oldukça sorgulanan NATO’nun devamı için irade halen neden sürdürülüyor? Ve günümüzde NATO’nun güvenliğini sağlama yaklaşımı niçin ve nasıl oluyor? Bu soruların cevabını vermek aslında yazının başlığındaki sorunun yanıtına götürecek. Sonuç olarak bu sorular üzerinden fikirlerin olgunlaşması, bizi hem NATO’nun on yıllar sonraki geleceğini tahmin etme hem de örgütün Türkiye ile ilişkilerine yönelik yorum yapabilme öngörüsü verecektir.

.

İlk olarak, NATO'nun ne olduğunu bilmek yararlı olacaktır. Stalin önderliğinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), İkinci Dünya Savaşında Hitler Almanya'sını yenilgiye uğratmasından sonra Kıta Avrupası'nın geleceğinde söz söyleyecek güce ulaşmış, gücünü işgal ettiği Orta ve Doğu Avrupa'da oldukça hissettirmiştir. Bu nedenle, NATO'nun kuruluşunda 1945 ve 1949 yılları arasında SSCB'nin gerek Avrupa ülkeleri üzerinde siyasi nüfuz faaliyetleri gerekse yayılmacı işgal eylemlerinin önemli etkisi olmuştur. 1948 yılında Çekoslovakya Komünist Partisinin SSCB'nin desteğiyle ülkede kontrolü ele geçirmesi ve Berlin'in abluka altına alınmış olması diğer Avrupa ülkelerini ürkütmüş, Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve İngiltere'yi ortak bir savunma sistemi kurmaya yöneltmiştir. 1948 yılının mart ayında imzalanan Brüksel Antlaşmasıyla Batı Avrupa Savunma Örgütünün kuruluşu gerçekleştirilmiş; ittifak için Kanada ile savaştan güçlenerek çıkan ABD'nin de desteği alınarak, 1949 yılında güvenlik Kuzey Atlantik'e genişlemiştir.

Bu aşamada, Danimarka, İzlanda, İtalya, Norveç ve Portekiz de ortaklığa davet edilerek kurucu olarak yer almaları sağlanmış, 4 Nisan 1949 tarihinde 12 ülke tarafından Kuzey Atlantik Antlaşması diğer adıyla Vaşington Antlaşması imzalanmış ve NATO örgütünün kurulumu gerçekleştirilmiştir. Bu örgüte müteakip yıllarda 18 Şubat 1952 tarihinde Türkiye ve Yunanistan, 1955 yılında dönemin Federal Almanya'sı ve 1982 yılında İspanya katılım sağlamıştır. SSCB'nin dağılmasıyla birlikte ise, Avrupa'nın parçası olan ancak Soğuk Savaş'ta karşı cephede yer alan devletleri bünyesine katmaya başlamıştır. 1999 yılında Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya, 2004 yılında Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya ve Slovenya, 2009 yılında Hırvatistan ve Arnavutluk, 2017 yılında Karadağ ve son olarak 2020 yılında Kuzey Makedonya otuzuncu ülke olarak ittifak üyesi olarak örgüte dâhil edilmiştir (NATO, 2020; DİB, 2020; Fülberth, 2008: 228).

NATO, amacını politik ve askeri vasıtalarla üye ülkelerin özgürlüğü ve güvenliğini temin etmek olarak belirtmiştir. İttifak, kendisine yönelik tehdit ve güvensizlik durumlarını öncelikle barışçıl yollarla çözmek, diplomatik girişimlerin başarısız olması durumunda ise, askeri güç vasıtalarıyla krize yönelik operasyonlar yapmak suretiyle gerçekleştirmeyi kabul etmiştir. Bu süreçte, üye ülkeler kriz yönetimi operasyonlarına NATO liderliğinde katılım sağlayabilmektedir. Bu operasyonlar, Vaşington Antlaşması'nın toplu savunma maddesi olan 5.Maddeye dayanarak veya Birleşmiş Milletler (BM), diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde gerçekleştirilmektedir. Vaşington Antlaşması'nın 5.Maddesine göre bir veya birçok üyeye karşı yapılan saldırılar tüm üyelere karşı yapılmış olarak değerlendirilmekte olup, bu ilkenin şimdiye kadar sadece ABD için 11 Eylül 2001 tarihinde yapılan terör saldırıları sonrasında işlerlik kazandığı bilinmektedir (NATO, 2020).

Soğuk Savaş'ın bitiminden hemen sonra, Sovyet tehdidinin ortadan kalkmasıyla birlikte ilk yıllarda NATO'nun işlevsiz ve geçersiz kaldığı yönünde yorumlar yapılmıştır. Sonraki süreçte bu ittifakın yararlı olduğuna ilişkin kanaat yerleşmiştir. Buradan yazı bağlamında sorduğumuz "NATO'nun devamına ilişkin irade halen neden sürdürülmektedir?" sorusuna yanıt verebiliriz. Kuşkusuz bunun birçok nedeni var. Ancak en önemli iki neden şöyle vurgulanabilir. İlki; NATO'nun Soğuk Savaş'ta doğunun komünizmine karşı bireyin, liberalizmin, hukukun üstünlüğünün (Karaosmanoğlu, 2014: 14) ve serbest piyasa ekonomisinin merkeze alındığı batı değerlerine sahip bir örgütlenme olarak kabul ve ilan edilmesidir. Ayrıca örgüt, aynı zamanda bu olumlu kabullerin üzerine zaten Soğuk Savaş'ın da galibi olmuş bir ittifakın adı olarak ünlenmiştir. Bu nedenle; NATO ve eylemleri, dünya kamuoyuna sadece bir güvenlik ilişkisinin karşılığı yerine, aynı zamanda demokrasi adına serbestlik ve özgürlük için politik mücadelenin simgesi ve tezahürü olarak yansımıştır. Bu açıdan NATO, Avrupa medeniyetinin çağdaş bir yorumu ve karşılığıdır.

Diğer bir husus ise; NATO'nun varlığının devamının sorgulandığı 1990'lı yıllarda yapılan değerlendirmeler açısından gelecekte eğer ABD ve Batı Avrupa temelli güvenlik ve ittifak ilişkisi hala gerekli olacak ise, hali hazırda bunu sağlamaya yönelik örgütlenmenin zaten bulunmakta olduğudur. Nitekim bu yaklaşım ittifak ilişkisi içinde ağır basmış, NATO yıllar içinde gelişen yeni tehdit ve güvenlik ilişkilerine göre kendini güncellemiş ve genişletmiştir. Eski doğu bloku ülkelerinin Batı Avrupa'nın güvenliği için ittifaka dâhil edilmeleri ile terörle mücadeleden, nükleer ve kitle imha silahlarının kontrolüne,

çevresel tehditlerden sınır aşan suçlara, siber tehditlerden enerji ve ticaret güvenliğine kadar birçok güvensizlik durumuna karşı önlem almaya yönelinmesi ittifakın etkinliğinin ve gücünün artırılması için önemli adımlardır (NATO, 2010; 10-13). Nitekim NATO'nun, Avrupa Birliği'nin güvenlik şemsiyesi olarak öngörülmesi ve bu sayede ayrıca bir Avrupa ordusuna ihtiyaç duyulmasına gerek olmadığına ilişkin fikirler de bu akıl yürütmelerin bir sonucu ve örgütün meşruiyetinin devamına ilişkindir.

NATO'ya ilişkin bir sonraki soru ise, Türkiye'nin de güvenliğinin sağlanması konusuyla bağlantılıdır. Bu bağlamda "NATO'nun güvenliğini sağlama yaklaşımı niçin ve nasıl oluyor?" sorusunun cevabını vermek adına öngörülen yaklaşımlardan biri, güvenlikleştirilmeye esas hususun gerekli temel boyutlarının tespitini yaparak sağlanabilir. NATO gibi bir ittifak ve güvenlik organizasyonundan, rasyonel bir tavırla üyelerinin çıkarlarını maksimize etmeye gayret göstereceğini beklemek doğru hal tarzıdır. Söz konusu çıkarların gözetilme durumunun ise; ortaklığın kuruluş amacına uygun olarak ittifakın güvenliğinin sağlandığı mekân ile zamanın tahdit ve şartlarıyla ilişkili olarak kendini açığa vuracağı söylenebilir.

NATO, Batı Avrupa ülkelerinin bir inisiyatifiyle ortaya çıkan ve ABD'nin liderliği ve gücüyle Kuzey Atlantik ittifakı olarak kabuk değiştirerek genişleyen bir örgüttür. İttifak, Soğuk Savaş boyunca SSCB tehdidine karşı caydırıcı unsur olarak görev almıştır. Bu açıdan güvenlik tehditlerinin mekânı öncelikle ABD ve Batı Avrupa'dır. NATO; kararlarını, kurucu üyeleriyle birlikte yıllar içinde ittifak ağını genişleterek dâhil ettiği diğer üyelerinin her birinin oyuyla birlikte müşterek olarak oy birliğiyle alsa da tali veya kenar kuşakta kalan ülkelerin maruz kalabileceği tehditlere ilgilerinin merkez ülkelerin etkilendiği ölçüde dikkat çekeceğini bilmek şaşırtıcı olmayacaktır. Bu husus, NATO'nun günümüze kadar müdahale ettiği çatışma ortamlarına bakarak daha iyi anlaşılabilir.

NATO; Yugoslavya'nın dağılmasının ardından Avrupa kıtası dâhilinde meydana gelen çatışmalarla ilgili olarak 1992 yılından itibaren Bosna-Hersek'e denizden, havadan ve karadan operasyonlar gerçekleştirmiş, 1999 yılından itibaren Kosova'ya müdahale etmiştir. 11 Eylül 2001'de ABD'de meydana gelen terör saldırıları sonrasında Akdeniz'de ve Afganistan'da ABD'ye destek olmuş, 2008 yılından itibaren Somali'de deniz haydutluğuna karşı görev almıştır. 2011 yılından itibaren ise, Libya'da ki karışıklıkların giderilmesi için deniz ve havadan güvenlik operasyonları yapmaya başlamıştır. NATO'yu bu operasyonlardan ayrı tutan ve geçmişin Soğuk Savaş yıllarındaki önlemlere götüren olay ise Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmiş olmasıdır. Özellikle Kırım'ın işgal edilmesinden tedirginlik duyan Baltık devletleri, Polonya, Romanya ve Bulgaristan gibi Avrupa'nın kenar kuşak ülkelerinde NATO güçlerinin askeri kapasite ve yeteneklerinin artırılması için Hazırlık Eylem Planları oluşturulmuştur (DİB, 2020).

Son günlerde Başkan Trump'ın üye ülkelerin NATO bütçesine daha fazla katkı vermesi üzerine başlayan tartışmalar ise, ABD'nin genel dış politik çizgisi değiştirmeyecek şekilde Trump'ın ABD lehine harcamaların kısılması amacıyla yürüttüğü genel siyasi tavrının bir dışa vurumudur.

Sonuç olarak NATO'nun söz konusu faaliyetlerinin mekânı öncelikle Avrupa Kıtası ve kapsamı Avrupa'ya uzanan çatışmaları önlenmesidir. Avrupa kıtası dışındaki müdahaleleri ise, ABD gibi güçlü ortakların çıkarlarının gözetilerek yönlendirilmesi ile olmaktadır. Bu operasyonların kararları, her ne kadar üyelerinin oy ve işbirliği ile gerçekleştiriliyor ise de, önceliğin üyelerinin birbirlerinin hem ulusal çıkarlarının birleştiği hem de müştereken komşu oldukları Avrupa Kıtası temelinde olduğu açıktır.

Peki, Türkiye'nin hassasiyetlerine NATO tarafından ilgi duyuluyor mu? Bir NATO üyesi olarak ilgisiz kalındığını söylemek yanlış olur. Ancak yeterli de değil. Türkiye için önemli görülen ve NATO nezdinde YPG ve DEAŞ terör örgütlerine karşı mücadele gibi (Euronews, 2020) birçok hususta istenilen destek alınabilmiş değil. Suriye iç savaşının ilk yıllarında Türkiye'nin talebiyle Suriye tarafından gelebilecek saldırılara karşı savunma amaçlı Almanya, Hollanda ve ABD'ye ait patriot bataryalarının Rusya'nın da onayı alınarak Suriye'de uçuşa yasak bölge veya herhangi bir taarruz operasyonunu desteklemeyecek şekilde şartlı olarak Türkiye'ye yerleştirilmesi gibi eylemler NATO'nun geleneksel ve bilinen mekanik destekleri arasında değerlendirilebilir. Ancak, Suriye'deki genel duruma müdahale etmek veya ülkedeki çatışma ortamında doğrudan inisiyatif almak yerine, politik çözüm ve savunma amaçlı tematik önerilerin sunulması NATO'nun günümüze kadar gösterdiği yaklaşımlardan farklı olmadığı ortadadır. Aynı tavır şu sıralar İdlib için de geçerlidir.

Buradan ilk soruya tekrar dönebiliriz. Günümüzde NATO güvenlik sağlıyor mu? Evet bütün güvensizlik durumlarına karşı ABD ve Batı Avrupa merkezli bir güvenlik mekanizması olarak işlev gösteriyor. Hatta Avrupa ordusu ve benzeri oluşumlara izin verilmeyerek ABD aleyhine yeni dengelerin meydana gelmesinin önlenmesine varacak şekilde meşruiyeti diri tutuluyor. Ancak; ülkemiz açısından Türkiye'nin kendisi için önemli gördüğü güvenlik ihtiyaçları söz konusu olduğunda, bunlar NATO için öncelikli değil tali tehditler olarak kalıyor.

aynak:Global Savunma Dergisi

K

GÜNÜMÜZDE NATO GÜVENLİK SAĞLIYOR MU?

Bu Haberleride Beğenebilirsin!

HABERLER

İran Cumhurbaşkanı Ruhani: Bazı Arap ülkeleri, bölgede İsrail'e üs vermek istiyor ancak sonuçlarından sorumlu olacaklar

16.09.2020 12:22:43

HABERLER

Gazze'deki İçişleri Bakanlığı: Mısır'daki Filistinlilerin getirilmesi için Kahire'yle koordine içindeyiz

12.04.2020 00:45:16

HABERLER

ANALİZ - Karabağ'd işgali ne zaman bite

29.09.2020 16:43:12

Prof. Dr. Nesrin Çobanoğlu
Gazi Üniversitesi

Dr. Tarık AK
Araştırmacı / Yazar

Kategoriler

- Anasayfa
- Abonelik
- Yazarlarımız
- Dergi
- Savunma
- Haberler
- Uzay ve Havacılık
- Güvenlik
- Strateji
- İstihbarat
- Savaş Teknolojileri

Önerilen Haberler

Sosyal medyanın terör örgütüne operasyon: 24 gözaltı

25.09.2020 09:28

ABD'li tarihçi Mc soykırım iddialc bükmek için kul

11.11.2020 11:26

GLOBAL SAVUNMA

info@globalsavunma.com

+90 532 406 47 64

+90 552 850 14 57

AA 100 yıl 1920-2020

Popüler

MİLLİ MÜCADELE'NİN EFSANE KADINLARI

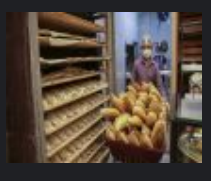

HİBRİT SAVAŞ NEDİR?

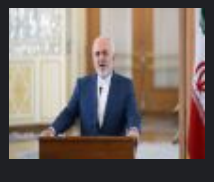

TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİK ÖNEMİ VE DOĞU AKDENİZ STRATEJİSİ

Rastgele

İstanbul'da evlere ekmek servisi

İran Dışişleri Bakanı Zarif: Trump, acizce bir seçim fotoğrafının peşinde

MSB'den rap klipli 30 Ağustos Zafer Bayramı paylaşımı

COPYRIGHT © 2020 GLOBAL SAVUNMA TÜM HAKLARI SAKLIDIR!. YAPIMCI DENIZ-WEB